

Армията и стенографията.

(Продължение)

Стратегиката и тактиката.

Тайната за голѣмата операция на собственната страна трѣбва да се запази, а на неприятелската страна да се открие. Това е вѣчната проблема въ войнана, която проблема е призованъ да рѣши въ първата линия гениятъ на върховния вождъ; а за да я рѣши, трѣбва съдѣйствието на армията. Тукъ трѣбва прѣди всичко бързо въсползувание отъ врѣмето, и за тая цѣль ще се търрежтъ веѣкакви срѣдства, а ще се прѣдпочитатъ такива, които даватъ гаранция за по-голѣма сигурность. Не искаме да се впускаме въ абстракции, нѣ ще вземемъ прѣдъ видъ най-конкретни случаи.

Офицерски патрули се испращатъ често — тѣй да кажъ — като далековидни очи на началството съ тая цѣль, да даватъ обяснения за все възможни работи. Разбира се, че често пѣти дълго врѣме не виждатъ никакъ неприятеля; а послѣ изведнажъ се явява случай за разни наблюдения, и ако искатъ да ги забѣлѣзватъ съ обикновенно писмо, то лесно може да се пропуcне най-важното поради бавностьта на писанието; и то е толкова по-възможно, като противникътъ се старае да скрие своитѣ мѣрки. Слѣдователно остава само изборътъ между двѣтѣ нѣща: или да се правѣтъ поврѣхностни наблюдения и тѣ да се забѣлѣзватъ, или подробно да се наблюдава, а резултата да се повѣрява просто на паметта. Има обаче толкова явления за наблюдаване при една рекогносцировка и тѣ вървѣтъ съ такъва бързина едно подиръ друго и се прѣдставяватъ даже същеврѣменно прѣдъ душата, щото лесно може паметта при това бързо наблюдаване, движение и разтревожение да ни излѣже. И колкото по-голѣма е опасностьта, толкова повече наблюдения трѣбва да се правѣтъ. А има ли гаранция, че ще се върне наблюдателятъ, за да може самъ да рапортира? — Често ставатъ малки патрулни сблъсквания при такива рекогносцировки; и най-важнитѣ резултати на наблюденията могатъ да бѣдѣтъ затъмнени въ слѣдствие на новитѣ впечатления, тѣй щото често цѣлия рапортъ се състои въ туй, че имаме малки сблъсквания съ неприятеля.

Много по-голѣма стойоcть щѣхъж да иматъ такива рекогносцировки, ако би — до гдѣто неприятели още не прѣпятствва — да се

забълъзватъ собственитѣ наблюдния съ стенографическото писмо и да се испраща особенъ ординарецъ съ тѣхъ до командующий. Значи и тукъ стенографията щѣше да послужи като сигурно уметвенно оръжие.

Трѣбва да вземемъ прѣдъ видъ и мѣстността или полето, гдѣто става военната операция. До колко е важно това, знае даже и едно невоенно лице. Това е основа на всичкитѣ военни прѣдприятия, които иматъ обикновенно за цѣль, било да се защити почвата, или да се отнеме отъ неприятѣля. На тая почва войникътъ трѣбва да се движи, да се сражава и върху нея трѣбва да укрепява своето уморено тело. За това трѣбва да се обръща голѣмо внимание върху почвата. Въ мирно врѣме се изпълнява тая длъжностъ по възможности съ приговление на карти и описания. Нѣ и най-добритѣ карти и най-точнитѣ описания не могатъ да бѣдѣтъ достатѣчни за всички отдѣлни случаи на войната, защото има периоди чески промѣненія; тѣй щото въ веѣка война сѣ нуждни нови рекогносцировки на почвата. Да погледнемъ сега върху испитванието на почвата въ мирно и после въ военно врѣме и да покажемъ, до каква степенъ може стенографията да послужи за тая цѣль.

Картитѣ и плановѣтъ могатъ въ мирно врѣме да се направѣтъ съ най-голѣма точностъ, нѣ и най-добрата карта не може безъ описание, въ което се изказватъ на кратко обстоятелствата, които въ рисунки не могатъ да се прѣдставѣтъ. Въ войната обикновенно картитѣ сѣ на разположение, а почти никога описанията, които принадлежатъ къмъ тѣхъ. По тая причина трѣбва да се правѣтъ често рекогносцировки, които могатъ да струватъ и кръвь а инакъ е могло вече по-рано посрѣдствомъ стенографията да се забълъжжѣтъ на картитѣ нужднитѣ описания било, при отдѣлнитѣ названия на мѣстноститѣ, било на края на картата. Разбира се, че велѣдствие на това не щѣхъ да станатъ излишни нови рекогносцировки въ войната, нѣ тѣ би могли по-лесно и по-бързо да се извършѣтъ тоже и съ помощта на стенографията. Отъ казаното слѣдва, че въ извѣстна смисълъ не може на стенографията да се откаже стратегическа и тактическа а тоже и икономическа стойностъ. Нейната тактическа стойностъ искаме още малко по-отблизо да разгледаме.

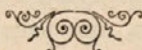
Прѣди едно сражение обикновенно началника свиква своитѣ подчинени, за да имъ разкаже въ кратецъ, какво му е заповѣдано отъ по-високото мѣсто, и съобразно съ това распрѣдѣля ролитѣ. Въ тоя моментъ има разнообразни впечатления върху душата, а освенъ това тѣлото е тоже вече напръгнато. Това сѣ моменти, гдѣто и при

уражнението на всичкитѣ морални и уметвенни сили не могатъ тъй лесно да се схванатъ краткитѣ, нѣ твърдѣ важни думи на началника. Тукъ нѣма време за дългъ разговоръ и за тълкования. Като се връща всеки при своето отдѣление, той може да размишлява върху значението на приказа, ако му сж останжли думитѣ още въ паметъта. На мѣсто да държи всекий подвѣдомственъ при распрѣдѣлението на ролитѣ дѣсната рѣжаподкозирокъ, било би много по-полѣзно, ако би съ неж да забѣлѣзва набързо и точно заповѣдитѣ, за да може послѣ, когато му потрѣбватъ, да си ги припомни. Точно схваната заповѣдь и добрѣ прѣдадена не е отъ по-малка стойностъ, отъ колкото едно далеко стрелно оръжие; това не може да откаже никой разуменъ войникъ.

Относително таково едно употрѣбление на стенографията мнозина може би ще клатѣтъ глава. Нѣ клатението глава при едно нововъведение е единъ старъ навикъ на хората, които се основава върху инерцията и всекога се появява тамъ, гдѣто трѣбва да се избавимъ отъ застарели нѣща. Било би излишно да доказваме това правило чрѣзъ примѣри.

Да си прѣдставишъ сега едно сражение. Всекий, който е участвувалъ въ едно сражение, знае, колко малко време остава именно въ рѣшителния моментъ за нѣкое писмено съобщение чрѣзъ бавното обикновено писмо, защото тогава трѣбва да се мисли на друго нѣщо, а не и на записване рапорти. Вече генералъ Фонъ Видернъ каза, че не може да се расчитва на пристигване распоредания отъ ония части на войската, които се намиратъ въ сражение, и че трѣбва за това особенни офицери да се натоварѣтъ съ наблюдение на сражението. Разбира се, че тия органи би могли много по-бързо и по-сигурно да съобщаватъ, ако би да си служихъ съ едно по-бързо писмо. Още по-голъма сигурностъ щѣше да има тогава, ако би да има при всеко сражающе се отдѣление нѣколко ординареца въ едно защитено мѣсто, които да забѣлѣзватъ съ стенография всичкитѣ важни събития въ течение на сражението и всичкитѣ распоредания на командующий; тия забѣлѣжки щѣхъ да се испрацатъ надире чрѣзъ конници до висшето началство. Нѣ не е работа само за прикази и за распоредания на подчиненитѣ къмъ висшитѣ, нѣ често трѣбва и командантитѣ взаимно да си съобщаватъ. Тукъ сношението непременно трѣбва да е писменно, и не ще съмнение, че едно кратко писмо би могло значително да повлияе. Генералъ Фонъ Витихъ произнесель се е така: „Французитѣ иматъ право, ако си присвоиватъ побѣдата въ сражението при Кулмиеръ, нѣ тѣ би не могли да се гордѣятъ съ неж, ако би да съмъ ималъ нѣколко часове по-рано извѣстие, за положението на работитѣ“. Кой може да откаже, че такъво извѣстие

не би могло по-рано да пристигне, ако би да се е прѣдавало чрѣзъ едно по-бързо писмо. Подобни ситуации сѣ възможни въ всѣка война, и на туй основание може да се оцѣнява стойността на едно срѣдство, което дава възможностъ за по-бързо писмено съобщавание между отдѣлнитѣ части на армията. (Слѣдва.)

Лазар Поповић,

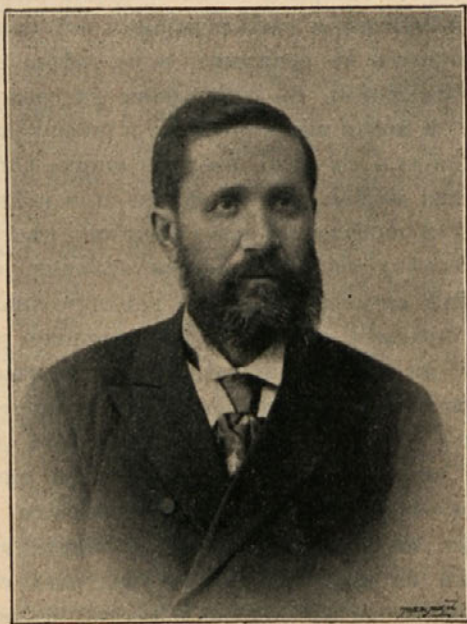
судија касац. суда у Србији.

Не мислимо да пишемо опширну биографију Лазе Поповића; али приказујући га сликом у нашем листу, морамо ипак да кажемо неколко речи о њему, ради познанства са пошт. читаоцима и ради тога, што је он до сада у Србији највећи пријатељ наших идеја о братској заједници на културном пољу у опште и гледе стенографије напосе, те је и наш редован сурадник.

Г. Лазар Поповић родио се у Параћину 1850 год. и тако је тек у 45 год. свога живота. По свршетку правних наука у Београду од 1872 год. је у непрекидној служби државној. По нарави тих и скроман, а у служби исправан, као што га знамо, г. Поповић је једино примерним животом, вредноћом и савесношћу на послу државном

напредовао у служби државној тако, да га већ по одавна видимо на угледноме положају судије у највишем суду — касаџији.

Овоме узвишењу на тако часништво, порад других врлина његових допринела је доста и стенографија, којој је г. Поповић одан и данас душом и ерцем. Он је изучио стенографију Габелсбергерова система школи Јове г. Миловановића још 1879 год., и од тада као дугогодишњи стенограф, а за тим шеф стенографског бироа у народ. скупштинама, био је у приликама да га добро

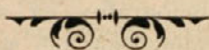
Лазар Поповић.

познају сви српски достојанственици разних партија политичких, и његова карактерност и неуморност у радовима државним у опште учинила је, да су г. Поповића унапређивали и сами политички про тивници.

О раду г. Поповића као правника, администратора и судије не мислимо да говоримо овде. Ваљаност таких радова његових призната је од стране надлежних његовим унапређењима и повременим употребама у разним комисијама. А у радовима његовим, који су до сада штампани у „Правди“ и „Правнику“ огледа се његова тачност и исправност.

Не мислимо сада да опширније пишемо ни о раду г. Поповића на пољу стенографије српске. Доволно је за сада да напоменемо, да је он радио као стенограф у нар. скупуштинама више од 15 година, да је његов рад као шефа и администратора стенографског бироа це њен и похваљен похвалницом, а његов рад стенографски одликован почасном дипломом од стране представника оценивачког одбора стенографске изложбе, држане 1890 год. у Минхену, поводом стогодишњег јубилеја Габелсбергерова. Како већ јависмо у бр. 4., г. Поповић сирема сада за штампу систематски и доста опширно израђено дело: „Српска стенографија по Габелсбергеру и новијим писцима његова система“.

Б.

Sigle ali samoznaki v slovenskej in hrvatskej stenografiji.

(Spisal A. Bezenšek).

Госп. Magdić заčenja својо разправо о siglah s sledećimi besedami:*) «Sigle, ali po našem samoznaki, delajo učencem čestokrat preglavico.» Mi smo se pa prepričali, prečitavši dotično poglavje, da delajo tudi njemu preglavico, celó veliko preglavico. Čitali smo njegove razprave o samoznakih v hrvatskej kakor slovenskej stenografiji, a povsod ista «preglavica».

G. Magdić piše v istem članku: «Pravilo krajšanja, med ostalimi pa je: ne krajšaj tam, kjer nič ne prištediš». To je sicer vsakemu otroku razumljivo, ako tudi je povedano malo nespretno (definitio ne sit negans); pa pri vsem tem g. M. mnogokrat greši proti temu elementarnemu pravilu, ter obrazuje sigle, kjer jih treba ni.

*) Glej Zagrebški «Stenograf» l. 1893. str. 72.

Dokazi iz njegove «hrvatske stenografije»:^{*)} Sigle za «da», «ga», «ja» so pisane brez *a*, če tudi bi se mogel ta samoglas prav lahko istodobno v dotičnih soglasnikih simbolično izraziti prosto sè senčnato črto. Isto velja o njegovih siglah za «po» in «mi», kjer tudi izpušča samoglasnike. Ako se *p* razširi ter se na ta način simbolizuje v njem *o*, to je zabilježeno v istem trenutku kakor prosto *p*. In ako se pri *m* malo podaljša krajna črtica, že je izraženo *i*, kar nikakor ne moti pri pisanju, ampak grè — tako rekoč — samo po sebi iz peresa.

V slovenskej stenografiji^{**)} so napravljene sigle *bo*, *da*, *ga* *mi*, *po*, *še*, *že* ravno tako napačno. Posebno bode v oči, da se postavljate med sigle «še» in «že»; kajti ako bi se pisalo samo *š* ali *ž*, to njima dodajemo *e* celó v navadnem izgovoru.

Zakaj pa veznik «če» ni postavil g. M. tudi med sigle na istej podlagi?

Bil bi vsaj dosleden v svojej — nedoslednosti, da krajša tam, kjer nič ne prištedi

Poglejmo si še druge njegove samoznake. V obče moramo omeniti, da je broj samoznakov pri g. M. izobolen. Drugače tudi ne more biti: ako človek krajša celó tam, kjer nič ne prištedi, potem mora že imeti posebno «siglomanijo». V «Stenografiji hrvatskej (prva izdaja) ima v pregledu važnejih samoznakov 87; v novejšej izdaji v omenjenem «Zagrebskem stenografu» na str. 23. je takih 74; a to seveda niso vsi, kajti pri tolmačenju teh sigel piše: «u prilogu imade popis najvažnijih sigla;» in nekaj vrstic više: «mi stavljamo najvažnije i najnuždnije ovamo». Torej Bog vé, koliko jih še pride «važnejih» in «važnih» potrebnih in nepotrebnih, ako so tukaj samo «najvažnejji in najpotrebnejji». Mi smo protivniki mnogih samoznakov, ter bi se prej soglasili s tistimi italijanskimi stenografi, ki ne dopuščajo nobene sigle, ali pa z onimi, ki pravijo: «usus sigillorum ad libitum». Ako se pa nagomila preveč siglov v učnej knjigi, potem delajo učencem res velike težave. V našej slovenskej stenografiji se nahaja v pregledu važnih sigel samo 55, a vendar se g. M. boji, «da bodo delale učencem preglavice, češ, da je težka stvar naučiti in zapomniti toliko kratic». (Glej «Stenograf» l. 1893. str. 72). Zakaj pa svojih ni štel, ko jih je blizo dvakrat toliko? — One sigle, ki avtorju samemu delajo preglavico po «kakovosti in kolikosti», bode pač učeniku težavno naučiti in zapomniti! «Vrh tega pa je še izpisana beseda na vsaki način jasnejša, in ni treba je zapamtiti, kakor siglo,» govori g. Magdič sam

*) Glej «Stenograf — Prilog» god. I. br. 3. str. 17.

***) Glej «Stenograf — Prilog» god. II. br. 8—10. str. 57.

na istem mestu; a to je le njegova teorija, v praksi se za to nikakor ne briga.

A imamo še marsikateri «monstrum» med Magdičevimi siglami. Poglejte, kako piše on «kdo»: *k* je prekrižal z *d* ali pa narobe, *o* pa je izpustil. Ako si pripomnimo njegovo imenitno pravilo o «samoglasnem *r*,» morali bi čitati *krd*; a vendar nij *krd*, ampak *kdo*. Zakaj? ako smemo vprašati. To je «sistema in metoda;» kajti «ako bi se sigle učile kar tak brez sisteme in metode vse samo na pamet, zares bi to bila velika težkoča za učence». (Verba ipsissima na zgoraj omenjenem mestu). Hvala lepa za takšno «sistemo in metodo!»

Nov čuden znak je skrojil g. M. tudi za *bez* (*brez*). Vplel je *s* narobe v *b*, odnosno v *br*; seveda ako bi bil pristavil pravilno poleg *b* krajno *s*, bil bi dobil *bes*; pa to je še le pravi *bes*, ako si mora avtor pri najprostejih rečeh s takimi zverženimi znakovi pomagati, da bi dosegel nekako svoj cilj. A te «sigle» — bolje rekoč «gliste» naj bi si učenec pomnil, ter jih rabil stokrat na dan, kolikrat jih pač sreča v govoru. Pameten stenograf bi se pač moral vsikdar srditi, kedar bi zapisal takšno spako; in ker se te besede najbolj često rabijo, tedaj ne bi prišel nikdar iz — svete jeze kot strokovnjak; a da bode kdo služil za slepo orodje g. Magdiću samo za-to, ker je on to rekel, tega si naj nikar ne domišljuje. Časi so že minuli, ko je veljal rek: «jurare in verba magistri», kakor smo zadnjič rekli.

G. M. nas je hotel v omenjenem članku podučiti, da ni prav, ako velimo, da se pomočni glagoli pišejo navadno nad vrsto. On popravlja tako: «Sigle pomočnih glagolov stoje zares in vsekdar — ne pa navadno — nad črto, in sicer zato, ker so končni glasi, ne pa radi tega, ker so pomožni glagoli». On sicer sam precej izjema: *bo* in *bi*, a pozabi na *je*, katero se največkrat rabi in tudi stoji nad črto, če ravno je sigla iz začetnega *j*. To se pač pravi čenčati, ne da bi mislil.

Kako originalna je Magdičeva sigla za «*ću*». To je nekako *u* povzdignjeno na kviško; ako ga hočeš razločevati od navadnega *u*, katero mu pomenja *su*, moraš skoraj rabiti mikroskop. Sicer pa ne vemo, kaj prav za prav pomeni takšno *u*, ki se hoče nekako na noge postaviti, ali kakor bi se hrvatski reklo: «ja *ću* ustati.»*)

Takšne so torej Magdičeve sigle. To je njegova samohvaljena «sistema in metoda!» Mogel bi naštetih še drugih pomankljivosti, pa to bi le utrujalo častite čitatelje. A mislim da je že tega dosti, — celó preveč bo onim, kateri so si že na osnovi dosedanjih naših dveh kritik o vrednosti Magdičeve stenografije svojo sodbo napravili.

*) Ravno zato, g. urednik, jer ja *ću* —, znači «*ću*». Zdaj ga imamo! Razumite? — Stavec.

Hrvatska stenografija

po sustavu Gabelsbergerovu napisao Stanko Miholić, profesor u kr. vel. gimnaziji vinkovačkoj, saborski brzopisac i stručni ispitatelj povjerenstva za polaganje ispita iz stenografije. U Zagrebu 1894. Nakladom kr. sveučilišne knjižare Franje Suppana. (Rob. Ferd. Auer.)
[Litografija Jul. Kühna u Zagrebu.]

Kod nas se Hrvata još sveudilj ne haje dovoljno za stenografiju, jer su «rari nantes», koji znadu stenografovati, dok je u tudjim zemljama baš obratno. U tudjih naroda gaje stenografiju svi naobraženi slojevi, što više i krasni spol, te se stenografija počinje uvoditi i u škole kao obligatan predmet. Gaje ju svećenici i vojnici, trgovci i činovnici . . . ma sve se služi stenografijom. A u nas ima ih još dosta, koji niti ne poznaju neprocjenljive njezine vrijednosti. Trebalo bi dakle, da se brinemo više za stenografiju. Kod nekih se opaža zanimanje za to umijeće ali im manjkaju prilike, gdje i otkuda bi ju naučili. U Zagrebu je osnovano god. 1882. stenografsko društvo, ali ovo je toliko toga uradilo, da se taj rad jedva izbrojiti može! — Prije pet godina počelo je izdavati svoje glasilo, mjesečnik «Stenograf», koji se ne drži kalendara. Tako je n. pr. za lanjsku godinu istom početkom ove godine izašao tek 3. i 4. broj. Radi toga neurednog izlaska mnogi je dašto napustio da uči stenografiju.*)

Naredbom vis. kr. vlade izašla je prošle god. u Zagrebu «Hrvatska stenografija» po sustavu Gabelsbergerovu. Napisao ju je gosp. prof. Stanko Miholić, koji na naslovnom listu te knjige medju inim veli, da je on «i stručni ispitatelj povjerenstva za polaganje ispita iz stenografije». Tako sigurno nije. G. Miholić ispituje «kandidate» a ne «povjerenstvo». Za knjigu samu moramo reći, da je except hrv. stenografije od gosp. Magdića u listu «Stenograf». Nešto je ispušteno, nešto opširnije, nešto kraće rečeno, nešto drugačije poredano, a nešto ima i nova. O neznatnim i manje važnim stvarima govori se često mnogo, a stvari, koje su važne i manje jasne ili se ne spominju ili su u kratko i površno protumačene. Knjiga ova ne valja mnogo niti za školu niti za samouka. Trebalo bi izdati taku knjigu, u kojoj bi bio savršenije i za hrv. jezik zgodnije preradjen sustav Gabelsbergerov. Oko knjige, razumije se, trebalo bi da više sila radi, ili jedna sila ali vrlo pomno i mnogo. Što se tiče litografovanog dijela, ta je vrlo slabo izradjen, osobito u početku. Na mnogo mjesta nema razlike medju tankim, podebljanim i obočkanim pismenima, medju *b* i *v*, *k*, *n* i *r* i. t. d. Nadalje ne drži se pisac sasvim onoga, što je malo prije spomenuo i učio.

Prelazim na pojedinosti.

§ 1. Sasvim je suvišno činiti u stenografiji razliku medju *č* i *ć*, *l* i *lj*, kad je mnogi niti ne znadu; osobito mnogi ne čine u pismu često razlike izmedju *č* i *ć*. Nadalje mnogi ne znadu, je li je *l* ili *lj* n. pr. u ovim riječima: polje, ljepota, ljubav, nevolje i. t. d. Znak za *lj* nije niti najbolji, jer se lahko zamjeniti može ili sa *l* ili sa *b*, kako sam to opazio

*) «Hrvatska» od 15. I. 95. br. 12. piše medju inim: «U glavnom našem gradu imamo i stenografsko društvo, ali ono gotovo ne daje ni znaka životu». I kori taj nemar.

i kot g. Miholića. Ako se dakle može zamjeniti s drugim slovom, onda nije dovoljan, da točno označi *lj*, Ali na mnogim mjestima ni sam g. Miholić ne čini nikakove razlike između *l* i *lj*. N. pr. str. 1. § 5. meljem, str. 2. § 6. volje, str. 7. § 14. zemlja.

Slični glasovi treba da imaju i slične znakove. Nadalje valja paziti, da se za glasove, koji češće u govoru dolaze, uzimlju taki znakovi, koji su za pismo i za ruku i za spajanje s drugim pismenima prikladniji. *Nj* je vrlo slično *n*, za to bi bilo bolje, da se uzme za *nj* znak, koji gg. Miholiću i Magdiću služi za *naj*, a u Nijemaca za *ein*. *Nj* je nježan, stegnut glas, te mu vrlo dobro odgovara taj znak, koji je i za ruku i za pismo najprikladniji. Znak za *nj*, kako ga je u hrv. stenografiju uveo g. Magdić a poprimio g. Miholić, slabo je za pisanje prikladan, jer ruka pri njem mijenja smjer pisanja, koji je kao i u običnom pismu kos s desna na lijevo, a u stenografiji samo kod *r* s lijeva na desno kos. Da je taj znak zgodan za pismo, upotrebili bi ga Nijemci za drugi glas a ne za *ng*, koji rijetko dolazi; nadalje ne bi uzeli drugi znak za *ung*, na koji se često riječi u njemačkom jeziku svršavaju. *Nj* dolazi mnogo više u hrvatskom jeziku nego *mn*, za to bi se Miholićev, resp. Magdićev znak za *nj* mogao upotrebiti za *mn*, a za *nj* znak za *naj*, koji podebljan može služiti i za *naj* kod superlativa (jer malo, jedna ili dvije riječi počinju sa *nja*). U hrvatskom jeziku dolazi *nj* vrlo mnogo u nastavku *nja*, *nje*.

Znak za *z* nije spretan, osobito kad treba naznačiti *zo*, *zv*, *zov*. Nadalje se dade lako zamijeniti sa *du* i sa *us*. Zgodniji bi bio znak *ž* za *z*, a za *ž* mogao bi služiti znak za *dž*, a *dž* jer veoma rijetko dolazi, mogao bi se označiti znakom za *dj*, koje ga i u običnom pismu može zastupati.

§ 2. Istina je, da se u mnogim njemačkim stenografskim knjigama govori odma s početka o siglama te ih i u vježbama rabe. Ima to nješto za sebe. Čovjek na ime ovako malo po malo, reč bi neopazice, uči te stalne kratice. Ali po mom skromnom mnijenju dade se tomu ipak prigovoriti. Ja barem mislim, da nije dobro, da se govori o samoznacima prije, nego se znade, kako se spajaju pismena i kako se pišu pojedine riječi. Učeniku se doduše sviđaju sigle i on, rekao bi, da ima veću volju za stenografiju, kad ih već nekoliko znade. Ali ja bi rekao, da učenik ima više volje, kad mu se reče, da će, čim svrši vokalizaciju i konzonanciju, doći do sigala, koje su lijepo, kratke. Segle su uvedene za riječi, koje se često ponavljaju u govoru i kojih se nekoje teže ispisuju. Zašto da se učeniku uskraćuje vježba tih riječi, koje se teže označuju i ispisuju? Ispisuje li ih on, tim će se više uvježbati u spajanju pismena, a to je kvintesenca prvoga dijela stenografije. Sigle će se djaku tim više sviđati, kad opazi razliku među ispisanim i pokraćenim riječima. Ni g. Magdić nije ni u I. ni u II. izdanju svoje hrvatske stenografije, a ni u svojoj nauci o hrv. stenografiji u listu «Stenograf» prije vokalizacije i konzonancije govorio o siglama ili samoznacima. Pa onda je ovdje g. Miholić učinio pogriješku. U 2. na ime *š*-u nigdje nije spomenuto, da se sigle mogu spajati s drugim riječima i tvorkama, kako valja *š* njima postupati i kako im se dodavaju nastavci, a niti u opće igdje u svojoj knjizi govori o tem, a ipak spaja sigle s drugim

riječima i dodaje im nastavke. N. pr. § 6. nemožemo, § 7. razmjer, § 10. ljudima, ne može, § 14. svake, ne trebaju, drugim, drugomu, § 17. onomu i. t. d.

§ 3. Mjesto «suglasnici» bolje bi bilo reći «pismena», jer kako se onda spajaju oni samoglasnici, koji se pišu svojim znakom.

§ 4. Ono, što je u prvoj alineji, moglo se izraziti kraće i jasnije. Isto tako i točka prva. I točku drugu trebalo bi jasnije stilizovati; jer onaj «napose» mogao bi tko tako razumjeti, da znači samoglasnik napose t. j. sam za sebe, a samoglasnih sam za se ne označuje se znamenom. U ovom se § govori, da se samoglasnici označuju znamenom, a osobita ta obilježja vokala nijesu nigdje spomenuta. Ni peta točka nije dovoljno jasna. Od dva se znamenana uvijek upotrebljuje onaj, koji se daje laglje izraziti. Nikada se ne smiju u isti mah upotrebljavati oba znamenana.

§ 6. U stenografovanom dijelu nema razlike izmedju *oj* i *o* u riječi vojvode. Nadalje slaba je razlika medju *k* i *ko*. *Ko* bi moglo biti veliko kao srednje slovo, onda bi se opažala razlika medju njim i *k*.

§ 7. U trećem se § veli, da se *ije* (*je*) može zamijeniti sa *e*, a u ovom se § govori, kako se označuje *ije* (*je*). Kad je *ije* (*je*) dovoljno odredjen tankim *j*, i kad *g*. Miholić ne čini razlike medju *ije* i *je*, mislim, da je ne bi trebalo činiti ni medju *ije* (*je*) i *e*. I to bi bilo bolje, jer mnogi niti ne znadu, kad treba pisati *ije*, *je* ili *e*. U stenografiji ne treba tolike točnosti, kolike u običnom pismu, te bi se samo u njekim riječima mogla činiti razlika. Početnici a i drugi kad pišu, osobito kad napisano čitaju, rado zamijenu *ije* (*je*) sa *i*, osobito ako iza njega dolazi malo pismo. Slabo su stenografované riječi *pijev* i *sjenokoše*.

§ 8. Vokal *a* se označuje debljim crtanjem onoga suglasnika, koji je pred njim, a ne, kako *g*. Miholić veli, «*uz* koji dolazi». Jer prema ovom pravilo ne će učenik znati, koji suglasnik neka deblje crta n. pr. u riječi: *vaga*, *baba*, *bazag*, *zapad* i. t. d., gdje vokal *a* «dolazi *uz*» dva suglasnika.

Pravilo pod b) vrlo je zakučasto stilizovano; glasi na ime ovako: «b) sredinom i to samo onda, ako dolaze mala pismena pred srednjima ili ova pred onima, to će reći stavljanjem malih pismena u polovinu visine srednjih ili do polovine visine ovih potonjih stavljanjem onih prvih». Tu se sjećamo one Horacijeve: *brevis esse laboro — obscurus fio*. A najbolje bi bilo, da se je ovo pravilo sasvim izostavilo, kaošto ga nema ni u novijih izdajah česke, bugarske i slovenske stenografije.

U drugoj je točki tiskarska pogrješka, koja vrlo smučuje a nije ispravljena. „*I*“ koje dolazi iza riječi «samoglasnika» jest veznik a tiskano je, kao da znači vokal *i*. Nu sve kad bi „*i*“ bilo drukčije štampano nego jeste, opet bi se još sveudilj mislilo na vokal *a* ne na veznik *i*, jer je stilizacija taka.

(Nastavit će se).

ДОКЛАДЪ

за ползата на стенографията, прѣдставенъ въ фран-
цуский сенатъ

отъ Lefevbre Durulé, бившии министръ.

(Стенограмътъ се намира на стр. 35 и пр.)

Господа сенатори!

Да-ли е полъзно, да-ли е желателно, да се въведе между университетскитѣ науки тоже изучаванието и практикуванието на стенографията, сирѣчь на искуството да се пише тѣй бързо както се говори?

Такъвъ е въпросътъ, който произлиза отъ прошенето, прѣдставено вамъ подъ Нр. 224 отъ г-на А. Мартена, служащъ въ стенографическото бюро на законодателното тѣло. Естествено че просителтъ утвърждава този въпросъ, нъ той е оебщаль, че неговото лично мнѣние ще спечели по-голѣма тежестъ, ако ще има щастието да бѣде подкрѣпено отъ вашитѣ гласове.

Г-нъ Мартенъ е мислилъ, че не ще бѣде нужно да доказва важността на искуството, което той практикува въ срѣдата на едно отъ голѣмитѣ тѣла на държавата, дебатитѣ на което се заблѣзватъ съ това искуство, та се прѣдаватъ за обнародвание и се запазватъ съ пълна вѣрность за историята.

Най-напрѣдъ трѣбва особенно да се възстанови, че обобщението на едно по-точно и по-бързо писмо отъ обикновенното си има голѣми прѣимущества за учащитѣ се младежи и по-сетитѣ за хора отъ всичкитѣ звания, гдѣто интеллигенцията играе най-главната роль.

Не е минало никакъ прѣвъ умътъ на г-на Мартена, да замѣти искуството на Кадма т. е обикновенното писмо съ стенографията, а той само прѣдлага, да се даде на това първобитно и всеобщо искуство единъ особенъ помощникъ, силенъ и бързъ, който да се намира въ хармония съ бързината на движението и съ икономията на врѣмето, къмъ каквато се стрѣми днесъ всѣкий цивилизованъ народъ при всички важни и обикновенни работи на живота.

Има много хора, на които стенографията се вижда като единъ сборникъ отъ кабалистически знакове, въ каквито обикновения човѣкъ не може да вникне.

Просителтъ оборва това прѣдразсуждение: „Простостъта на стенографическитѣ знакове — казва той — дава възможность даже и на едно дѣте, лесно да разбира теорията; нѣма да се губи много врѣме нито при писуванието нито при прочетението.

Ползата, която ще произлезе отъ тая наука, ще расте съразмѣрно съ обемътъ на хоризонта, който се отваря прѣдъ хората при напредванието имъ въ живота :

Младежитѣ се ползватъ отъ стенографията при изучаванieto на различнитѣ науки, на правото, на медицината, на философията и пр. Когато тѣ ще станатъ мжжѣе, ще събиратъ плодоветѣ отъ това искусство въ срѣдата на съвѣщателнитѣ събрания, на сѣдилищата, на армията, гдѣто врѣмето, изискуемо за написването на единъ приказъ, може да рѣши или да унищожи успѣхътъ на едно предприятие. А най-сетнѣ за всичкитѣ видове на съчиненията има си голѣмо прѣимущество, ако може пишущия да слѣдва бързината на своята мисль, за да не загуби най-щастливитѣ и най-хубавитѣ вдъхновения при бавнитѣ писемни процедури.“

На първото мѣсто, господа сенатори, комисията е размишлявала, да-ли педагогическитѣ въпроси, подигнати отъ просителя, сѣ отъ компетентността на сената; нѣ проникната отъ мисльта, че инициативата и покровителството на всичко това, което може да подпомогне моралното и материялното развитие на страната, принадлежи съ пълно право на васъ, тя не се е спирала да пристѣпи къмъ испитването на прѣдложения въпросъ.

Комисията разбра, че между тритѣ народности, които сѣ поставени на челото на интелектуалното движение въ Европа, Франция най-малко напредва въ изучаванieto и практикуванieto на стенографията. Напротивъ въ Германия стенографията е въ общо употребление на университетитѣ, и има на хиляда хора, които я употребяватъ частно при тѣхнитѣ работи.

Въ Англия стенографическото движение е помалко распространено и по-малко забѣлѣжително; нѣ студентитѣ на университетитѣ въ Оксфордъ и Кембричъ добрѣ познаватъ стенографията, и нейнитѣ прѣимущества се цѣнятъ тоже вѣнъ отъ тѣзи учрѣждения.

Дружеството, извѣстно въ нашитѣ сѣсѣди подъ названието British Association, което държи своитѣ годишни събрания редъ по редъ въ разни голѣми градове на кралството, не е пропуснало да се занимава и съ този прѣдметъ.

Прочутия Sir. W. Armstrong, който бѣше въ 1863. год. прѣдседателъ на тая асоциация, каза по тоя въпросъ въ своята рѣчь при отварянieto на събранieto слѣдующето :

„Леснотията, съ която можемъ да прѣдаваме и промѣняваме днесъ нашитѣ мисли, е една твърдѣ забѣлѣжителна черта на нашата епоха: прѣнасянieto на писмата става бързо и евтино; книгата и печатътъ си иматъ умѣрени цѣни; електрически съобщавания има

отъ станция до станция, отъ градъ до градъ, и даже отъ къща до къща, всичко това съдѣйствува, да се распространява това промѣняване на идеитъ, което подпомага уголѣмяването на богатствата и на човѣческитѣ познания.

Стенографически новини. Stenografske viesti. Stenografske novine. Стенографске вѣсти.

ОТЪ БЪЛГАРИЯ.

— За учителъ по стенографията въ Софийската гимназия е назначенъ г. Петеръ Поповъ, бившии стенографъ при народното събрание.

— Стенографическото бюро при народното събрание привърши прѣписването на дневниците още прѣди 1 май. И почти сжщеврѣменно ги допечата държ. печатница въ София. Толкостъ рано до сега още слѣдъ никол сесния не бѣше свършвана тая трудна работа.

— Въ гр. Ломъ прѣподава стенографията Юрданъ Господиновъ, ученигъ въ педагогическото училище, на десетима другари.

IZ SLOVENSKIH DEŽEL.

— Iz Kranja nam piše zvest pristaš naše stenografije: «Vedno me je nekako

mikalo, učiti se slovenske stenografije; a kako — sam? A vsejedno, dobra volja pomaga: kupil sem Vašo «Slovensko stenografijo», katero je izdala Matica slovenska, in res preril sem jo v kakih dveh mesecih popolnoma. Sedaj se vadim vsaki dan, da zadobim večjo hitrost». — To nas prav veseli. Želimo, da bi našli mnogo posnemovalcev!

ИЗ СРБИЈЕ.

— Стенографски скуп ради образовања друштва српских стенографа, заказан за други дан ускреса у Београду, морао се је одложити до августа о. г., пошто се није могло на време све спремити, што је потребно за ову сврху.

Отъ странство. Iz stranoga svieta. Из страного света. Iz drugih dežel.

— G. Velimir Crepajac, kipar na Dunaju, rodом Srb in znan kot dober strokovnjak tudi na polju stenografije, izdelal je krasen kip Gabelsbergerjev iz «terracotte» v naravnej velikosti. Dosedaj smo sicer imeli kipe našega velikega mojstra, pa le iz «gipsa» napravljene; a takšni nemalejo glede materijala trajne vrednosti. G. Crepajcu gre torej zasluga, da je prvi pred-

stavil Gabelsbergerja v plastiki na tako dostojen način. Stalo je to dosta truda in stroškov; zato pa je delo izvrstno, izrazlica je živ in cela podoba ima umetniško dovršenost. Ta Gabelsbergerjev kip ne bi smel manjkati v dvorani nobenega stenografskega društva, a stal bi naj tudi kot lepa dekoracija v sobi vsakega prijatelja naše umetnosti.

— Г-нъ придворний съвѣтникъ д-ръ Цейбигъ въ Дрезденъ получи отъ военни кръгове въ Япония едно запитване, какъ би могла стенографията да се употрѣбява полѣвно въ армията. Въ отговоръ на това е изпроводилъ съществуващитѣ съчинения по тази тема.

— По поводъ на изложеннето, което ще стане прѣвъ това лѣто въ Бордо, ще се свика тамъ единъ стенографически конгресъ. Както извѣстиятъ французскитѣ стеногр. вѣстници, интересуватъ се настоящитѣ министри на търговията и на просвѣщенето твърдѣ много за стенографията.

— Пишуца машина за слѣпци, наречена „дуографъ“ изнамери прѣди

нѣколко мѣсеци Абе Шилцъ. Съ мощьта на тая машина възможно е, щото слѣпцитъ да пишжтъ писма до тѣхнитѣ познати и роднини безъ други спомагателни сръдства. А отъ друга страна могатъ послѣднитѣ съ тая машина да пишжтъ писма до единъ такъвъ нещастникъ, който може да ги чете послѣ самичтъвъ. Това стага чрѣвъ единъ много искусственъ механизъмъ на машината, при която, щомъ се притисне едно копче, се отпечата не само надлежната буква върху книгата, нъ същеврѣменно съ това направи се и една рѣска върху другата половина, и слѣпниятъ може лесно да я прочете. На практиката се указаахъ тѣзи машини до сега много добри.

Книжовность. Književnost. Книжевност. Književnost.

— Стенографический печатъ. Въ Германия и въ ония страни, гдѣто се говори нѣмскый евикъ, излизатъ за сега 102 стенографически вѣстници и списания. Ако прибавимъ още ония, които пазватъ на чужди езици, каквито се служатъ съ прѣводи на германски стеногр. системи, то получаваме вкупно 127 вѣстници и списания. Най-много е распространенъ вѣстникътъ «Deutsche Stenographenzeitung», който се печата въ 5000 екс.

— Těsnopisne Listy br. 6. obsegajo sledeče članke: Društvené vesti. Metodični nauk o češkem těsnopisu, spisal prof. Ibl. O krajšanju besedi. — Deželni zbor krajevne Češke. Razno. Književnost: «Jugoslavjanski stenograf i Glasnik». Ruska stenografija Ivana Rudanovskega.

— Metodická učebnice českého těsnopisu. Díl II. Sestavil a jménem stenografického klubu Pardubického vydal Čeněk Ibl, profesor c. kr. vyšších reálných škol v Pardubicích. Cena 80 kr. V Pardubicích 1895. Autografi J. Macha. Tiskem Pospíšila zetě v Chrudimi. Nakladem

vlastním 8°, IV. 26 str. tiska in 80 str. autografije. — Prvi del je bil odobren z odpisom ministerstva za nauk in bogočastje dne 11. julija 1792 za česke srednje šole. V tem drugem delu se dopolnjuje nauk o pisanju in krajšanju besedi, kar je v glavnih črtah že v prvem delu razloženo. Pisatelj je tega mnenja, da more nauk o krajšanju stavkov še-le tedaj koristiti učencu, ko se je dobro izuril v korespondenčni pisavi stenografske; zato je pustil debatno pismo za tretji del. — Drugi del obsega 20 paragrafov autografije in isto toliko narekovalnih vaj navadnega tiska. Prvih deset paragrafov dopolnjuje nauk o izvanjanju besedi, a poslednjih deset razjasnjuje sigle. Pravila in opazke se nahajajo vsred stenografičnega teksta. Vse je povedano kratko in jasno, dobrih primerov je obilo, a vaje za narekovanje so spretno sestavljene, ter številke pokazujejo, koliko besedi se narekuje vsako minuto (od 20 do 60 besedi). Tako se učenec dobro pripravi za krajšanje stavkov. Podobne knjige še v češki stenogr. književnosti ni bilo; a tudi drugim Slavjanom bi dobro došla.

Brzopisni listi.

(Kurzschriftliche Blätter.)

Organ «Berlinskega društva za Gabelbergerjevo stenografijo». Urednik: Karl Hempel, zaprisežen strokovnjak za stenografijo pri berlinskih sodnijah v Charlottenburgu.

Ta časopis, ki izhaja sedaj že osmo leto ter se je udomačil počasi povsod v Gabelbergerjevi šoli, more se priporočiti zaradi svoje bogate in zanimive vsebine stenografskim krogom, da si ga naročajo.

Nobeden Gabelbergerški stenograf naj ne zamudi naročiti se na nemške «Brzopisne liste», tim bolj ker je letna naročnina samo 1 marka 50 pfen. (90 kr. ali 2 franka).

Vsi poštni uradi in knjigarne sprejemajo naročnino, a na ogled se dobivajo posamezne številke pri uredništvu ali pa pri knjigarni A. Jacobi & Co. Aachen.

Poprej izišli tečaji znanstvenega centralnega lista za stenografijo in pismenost (Wissenschaftliches Centralblatt für Stenographie und Schriftkunde) pod uredništvom Karla Hempelja, zapriseženega strokovnjaka za stenografijo, so jako prikladni zaradi svoje elegantne oblike za darila in za premije pri brzopisnih konkurzi. V njih se nahajajo izvrstni članki prof. Ferd. Barte, dr. Jul. Braunsa, prof. Antona Bezenška, prof. Syr. Eberle-a, prof. dr. A. Kirchhofferja, nadučitelja Iv. Schoberja itd. Cene so znatno znižane, kakor sledi:

Wissenschaftliches Centralblatt mit «Einigkeit» und «Vorwärts». Tečaj 1889, elegantno vezan 4 marke.

Wissenschaftliches Centralblatt mit «Einigkeit» und «Vorwärts». Tečaj 1890, elegantno vezan 4 marke.

Wissenschaftliches Centralblatt. Tečaj 1891 (tiskan samo z navadnimi pismenkami) zajedno z «Kurzschriftliche Blätter», broš. 2 marki. eleg. vezan 3 marke.

Kot neobhodno potrebne vsem stenografom priporočamo pa sledeče brošure:

Prinosi k zgodovini stenografije pri Jugoslavjanih. Spomini iz poslednjega poldruega desetletja, spisal prof. Anton Bezenšek v Plovdivu. Z uvodom Karla Hempelja, zapriseženega strokovnjaka za stenografijo. Cena 60 pfen. (75 ctm. ali 35 kr.) Vseučilišča in stenografija. Predavanje predloženo mednarodnemu stenografskemu kongresu v Chicagu po Karlu Hempelju. Kot uvod nagovor tajnega medicinskega svetnika prof. dr. R. Virchow-a. Cena 30 pfen. (40 ctm. ali 18 kr.)

Te spise je ocenilo izvenredno ugodno vso stenografsko časopisje, brez razlike katerega sestava se drži ta ali oni časopis.

Vsa oglašena dela so dobiti bilo pri izdatelju Karlu Hempelju (Charlottenburg Lützowstrasse 9, I) ali pa pri podpisanej knjigarni.

Naj se blagovoljno naročuje s poštnimi nakaznicami.

A. Jacobi & Co., Aachen.

Cenik

važnejših stenografičnih del,

izdanih po
članovih kralj. stenografičnega zavoda v Draždanih.

I. Učne knjige (na nemškem jeziku).

Izvršujejo se samo take naročbe, katerim je priložena svota v nemških poštah markah ali pa v gotovem denarju (po pošt. nakaznicah). Ako se naroči več iztisov, daje se razmeren popust od cene (rabat). — 1 marka = 60 kr. av. vr. = 1 frc. 25 cts. — Poštno povzetje pride dražje. — Knjige se dopošiljajo na stroške zavoda. — Naročbe naj se pošiljajo pod naslovom: «Expedition des königl. stenographischen Institutes, Dresden».

Krieg Henrik, vladni nadsvetovalec, profesor in predstojnik zavoda: Katekizem stenografije. Rokovodstvo za učitelje in učence v obče ter o sestavu Gabelbergerjevem posebej. Drugi natis I. del. Zgodovina in književnost stenografije, z mnogobrojnimi pis-movnimi primeri; II del. Gabelbergerjev sestav stenografije. — Vezan mark 2.50.

— Poučevalna pisma (Unterrichtsbrieft) za izučevanje nemške stenografije po Gabel-bergerjevem sestavu Pismo 1—10 (korespondenčna pisava), pismo 11—20 (debatna pisava) po mark — 40.

Rätzsch Henrik, profesor. Nauk o nemški stenografiji po sestavu F. X. Gabel-bergerja Po smrti pisatelja izdal kralj. stenogr. zavod. 13. novo-popravljeni in pomnoženi natis. S 87 stenografičnimi tablicami Cena mark 6.—.

(Na francoskem jeziku.)

Krieg Henrik, profesor itd Nauk o mednarodnej stenografiji po sestavu Gabel-bergerjevem (Cours de Sténographie Internationale d' après le système de Gabels-berger). V uvodu se nahaja kratka zgodovina stenografije z mnogimi primeri za pisanje. Cena mark 6.—

(Na španjskem jeziku.)

— Razprava o mednarodnej stenografiji po načelih izumitelja stenografije F. X. Gabel-bergerja (Tratado de estenografía internacional. Según los principios del inventor de la estenografía F X Gabelsberger). Cena mark 2.50.

II. Časopisi.

Krieg, Zeibig in Rotter Korespondenčni list (Correspondenzblatt) kr. stenogr. zavoda v Draždanih Mesečna izdaja (Tisek z navadnimi pismenkami in avtografijo). Celoletna naročnina marke 4.—.

III. Statistika.

Fröhlinger, dr. iur. in **Höfer** dr. phil.: Letopis šole Gabelbergerjeve (Jahrbuch der Schule Gab.). Izhaja meseca novembra vsakega leta. Vezan marke 3.—. (Ako se naroči neposredno in poprej nego izide, velja samo marki 2.—.)

IV. Zgodovina in znanstvo sestava.

Krieg in Zeibig: Panstenografičnou, časopis za spoznavanje stenografičnih sestavov vseh narodov. Izdavan po nalogu kralj. ministerstva notranjih zadev. I. zvezek. 31 pol. Cena mark 9.—

Zeibig, dr., prof., dvorni svetovalec, Zgodovina in književnost brzopisne umetnosti. Drugi popravljeni natis z 41 tabelicami. Cena mark 9.—.

V. Predavanja in razprave.

Zeibig, dvorni svetovalec itd: Pravnštvo in stenografija Prinos k vprašanju: kakšno korist more dobivati pravniška praksa, ako rabi stenografijo? — 40 strani tiskanih. Cena mark — 90.

— Stenografija v pravnštvu in v upravi. Po nalogu društva za odvetniško, sodno in upravno stenografijo v Draždanih. Cena marka 1.—

— Nemška stenografija ter javni interesi. Cena marka 1.—.

— Uredba stenografičnega uzornega bureau-a. Izvestje predloženo tretjemu mednarodnemu stenografičnemu kongresu v Monakovem l. 1890. Cena mark — 50

ЮГОСЛАВЈАНСКИ СТЕНОГРАФЪ

JUGOSLAVJANSKI STENOGRAF.

Брой 5 Број.

Година VI. Теџај.

Когато правитъ надписѣва.

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ њ се,

и њ

Xuccapre.

... 2000 ... 2000 ... 2000 ...
... (Loh) ... 6 ...
... 4 ... 6 ...
... - ... -

... - ... -
... - ... -
... (6100) -
... -

... - ... -
... - ... -
... (1081 e '18) -

... 3 ...
... - ... -
... - ... -
... - ... -

... - ... -
... - ... -
... - ... -
... - ... -

Докладъ къ

за ползата на отенографската

търговия, 96.
(1877-)

! а д а г р , о о у с н с ф , к н
L o n o e ' 1 6 m o r -

Р ? н г л г , с о x n 2 2 4 J ! . o f f
c h o e n s t e - s l j j p ? , ~ C o b e
k ~ d r a b i - n t e r n J g e -

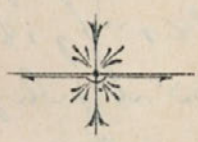
! e o b e n e e r y a n c h o a n n
J w n e , e n o p o t n o p e s t o p o n
y j r -

u e (o e s , l u t ~ n t h ~ n b ' J t
o n w p o s t o e n y , J l b e g , e i p e e -
~ w n p p n ! e , e p o n ~ n a t s ' o h .

C o e , e a l j h , u n ~ o r ' o , b r e w
c w o f ~ y , o d n e n c o l e o f e b r y
j j . d .

а н Д о k o c k ~ a w J e L o r J
f n e s -

(o)

Prof. Dr. Jul. Volkmann Freiburg.

Wenden

(N^o)

in der ... 179 ... 25 ...
habe ...
Lage ...
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

Slovenska Lixbona.
(of 1700)

of 0 0 0 0 0
of 0 0 0
of 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0

of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0

of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0

of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0

of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0

of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0
of 0 0 0 0 0

ep. ca' u,
 y p' b' d' n,
 r m z g e' b,
 w p' s. ch -
 ce s o n a l' n'
 w a h n o r e h' n'

z r r p a: t r',
 s r s l' e o s
 e t d' - u - e t -
 e l o r t e a s,
 H e f s n a l' e d,
 ~ r' t, e n r' d -

Народни посробици - Narodni pregovori.

Народне посробице - Narodne poslovice.

ca' b' - ca'

w g. o r y n' p e -
 - d y a -
 e' f' h a -

z e l e g. f. i n o -
 w n y h a -
 o h' z o' -

ca' b' - ca'

~ e b. e. e. p e -
 z e u b' i d' -
 n o e. t o a -

~ p r y s -
 ~ g u e r e r o k -
 ~ n a d e p e -

ca' b' - ca'

: o n d' g' y o n' z' f'
 e' t' b' -
 w o r d. n o s o n' d' -

f' o' o r -
 n e s t' s' f' -
 h y p e e -

Bizopis u službi ovcenika.

(ef-)

šev i se i j g b - a n r x p i e ~ 2 a r p
- e g p e d s r e - a e r c o z x p f - m - r
š h a e r b -

r e r e p e p p e o i e x - h e b o v
s y e c o d l e t h y z e r n o b - š h y
š u h y i r e -

. r h a m p d b s e p e r p o d r o r x a - l
a s o n r i e t e -

š u r e d e a š o - r e , d e r e - . d e r h y
h e r e r e r e l h e - d o r e e e b e r e r e ,
r h e p r e x y s e r o n h y r e r e d e r e -
. d e h y d p r e r e r e r e e p t , d e r e r e
š u r e - h y e r e p e e r e d e r e m .
(e e r e -

n o b p h e g e i t r y t , d e b e r e
e e , r e a -

h e r e r e r e r e h o s p r e e n d e r
e e e e , r e f d e . d h y q r -

š d e , r e e e , d h y , r - h e r e x e r e
r e d y - e e d e r e - r e x e -

Ja stenografijeta - O stenografiji.

српски	српски	латински
у р о хо к а	у р о хо к а е т	у р х б к а де
џ о . џ а џ е м	џ о џ а џ е м б	к џ џ а м к џ е
џ о о . џ а џ е	џ о о . џ а џ е	џ о о . џ а џ е
џ и џ е џ а џ б џ џ	џ и џ е џ б џ џ	џ и џ б џ џ
џ о џ џ џ а џ џ	џ о џ џ џ а џ џ	џ о џ џ џ а џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ
џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ	џ џ џ џ џ џ џ џ

